

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi konfliktimineraalien ja niiden malmien markkinoille saattamisesta

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi konfliktimineraalien ja niiden malmien markkinoille saattamisesta (HE 203/2020 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Talousvaliokunta (TaVM 35/2020 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lain:

Laki

konfliktimineraalien ja niiden malmien markkinoille saattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus

Tällä lailla annetaan unionin tuojiin, jotka tuovat konfliktialueilta ja korkean riskin alueilta peräisin olevia tinaa, tantaalia ja volframia, niiden malmeja sekä kultaa, sovellettavien toimitusketjun due diligence -velvoitteiden vahvistamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/821, jäljempänä *konfliktimineraaliasetus*, edellyttämät kansalliset säännökset.

2 §

Toimivaltainen viranomainen

Konfliktimineraaliasetuksen 10 artiklassa tarkoitettu konfliktimineraaliasetuksen soveltamisesta vastaava toimivaltainen viranomainen on Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Lisäksi Tulli hoitaa sille tässä laissa säädetty tehtävät.

Eduskunnan vastaus EV 188/2020 vp

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *konfliktimineraaleilla* konfliktimineraaliasetuksen 2 artiklan a kohdassa mainitussa liitteessä 1 sen A osassa tarkemmin lueteltuja malmeja ja niiden rikasteita, jotka sisältävät tinaa, tantaalia tai volframia tai kultaa tai sellaisia metalleja, jotka sisältävät tinaa, volframia tai kultaa tai koostuvat niistä liitteen 1 B kohdassa luetellun mukaisesti;
- 2) *unionin tuojalla* konfliktimineraaliasetuksen 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ilmoittaa mineraaleja tai metalleja luovutettaviksi vapaaseen liikkeeseen tai oikeushenkilöä, jonka puolesta tällainen ilmoitus tehdään;
- 3) *due diligence -periaatteella* sellaisten unionin tuojien velvoitteita, jotka tuovat 1 kohdassa mainittuja konfliktimineraaleja suhteessa hallintojärjestelmiin, riskinhallintaan, riippumattomien kolmansien osapuolten suorittamiin tarkastuksiin ja tietojen ilmoittamisiin, jotta voidaan yksilöidä ja käsitellä konfliktialueisiin ja korkean riskin alueisiin liittyviä tosiasiallisia ja mahdollisia riskejä niiden hankintaan liittyvien vaikutusten estämiseksi ja vähentämiseksi;
- 4) *asianmukaisen huolellisuuden järjestelmällä* konfliktimineraaliasetuksen 2 artiklan d kohdassa tarkoitettuja toimitusketjun due diligence -periaatteita;
- 5) *alkuperäketjun ja toimitusketjun jäljitettävyyssjärjestelmällä* konfliktimineraaliasetuksen 2 artiklan e kohdassa tarkoitettua rekisteriä;
- 6) *talouden toimijalla* niitä, joiden hallussa mineraalit ja metallit ovat liikkeessaan toimitusketjun läpi;
- 7) *vastuullisella sulattamalla tai jalostamalla* 2 artiklan i kohdassa tarkoitettuja jalostamoita ja sulattamoita, joiden katsotaan täyttävän asetuksen mukaiset velvoitteet;
- 8) *markkinoille saattamisella* tarkoitetaan myös vapaaseen liikkeeseen saattamista.

4 §

Valvonta

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto vastaa konfliktimineraaliasetuksen ja tämän lain toimeenpanoon liittyvästä valvonnasta ja tarkastuksista.

Työ- ja elinkeinoministeriö valvoo Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintaa tässä laissa annettujen säännösten varmistamiseksi.

5 §

Tarkastukset

Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla tai sen valtuuttamalla toisella viranomaisella tai ulkopuolisella tarkastajalla on oikeus tehdä tarkastuksia konfliktimineraaliasetuksen ja tämän lain säännösten noudattamisen varmistamiseksi. Tarkastusta suorittavalla on oikeus päästä tarkastuksen asianmukaisen suorittamisen edellyttämässä laajuudessa tarkastettavan hallussa tai käytössä oleviin liike-, varasto- tai muihin vastaaviin ammatin tai elinkeinon harjoittamiseen käytettäviin tiloihin ja muihin tiloihin tai alueille, joissa on asianmukaisen huolellisuuden järjestelmää tai jäl-

Eduskunnan vastaus EV 188/2020 vp

jitettävyyttä koskevia asiakirjoja tai muuta aineistoa. Tarkastuksessa on noudatettava, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään. Tarkastusta ei saa tehdä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä tai sen valtuuttamalla ulkopuolisella tarkastajalla on oikeus tehdä tämä lain noudattamisen valvonnassa tarpeellisia Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintaan kohdistuvia tarkastuksia.

Ulkopuolinen asiantuntija voi Turvallisuus- ja kemikaaliviraston pyynnöstä avustaa tarkastuksessa.

Ulkopuoliseen tarkastajaan ja asiantuntijaan sovelletaan hallintolakia, kielilakia (423/2003), saamen kielilakia (1086/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) sekä valtion virkamieslain (750/1994) 14 ja 15 §:ää.

Ulkopuoliseen tarkastajaan ja asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

6 §

Tarkastuksen suorittaminen

Unionin tuojan, talouden toimijan tai muun tarkastuksen kohteena olevan on korvauksetta annettava tarkastusta suorittavalle virkamiehelle tai ulkopuoliselle tarkastajalle kaikki tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot ja selvitykset, asiakirjat, tallenteet ja muu aineisto ja muutoinkin avustettava tarkastuksessa.

Tarkastusta suorittavalla virkamiehellä ja ulkopuolisella tarkastajalla on oikeus tarkastusta suorittaessaan ottaa asianmukaisen huolellisuuden järjestelmää sekä konfliktimineraalien jäljitettävyyttä koskevat asiakirjat tai niistä laadittu jäljennös sekä muuta tarkastettavaa aineistoa haltuunsa, jos tarkastaminen sitä edellyttää. Aineiston haltuunotosta on laadittava pöytäkirja, jossa on mainittava haltuunoton tarkoitus ja haltuun otettu materiaali.

Lisäksi tarkastusta suorittavalla virkamiehellä ja ulkopuolisella tarkastajalla ja asiantuntijalla on tarkastuksen yhteydessä oikeus tehdä konfliktimineraaleihin liittyviä tutkimuksia ja ottaa korvauksetta tarkastuksen tueksi tarpeellinen määrä näytteitä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tarkastusten sisällöstä ja tarkastuksia koskevasta riskiperusteisesta otannasta sekä raportoinnista.

7 §

Tietojensaanti unionin tuojalta tai talouden toimijalta

Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on oikeus saada unionin tuojalta ja kauppaa käyvältä ne tiedot, jotka ovat välttämättömiä konfliktimineraaliasetuksen tai tämän lain velvoitteiden valvonnassa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu tiedonsaantioikeus koskee myös sellaisia tietoja, jotka yksityistä liiketoimintaa taikka yksityisen taloudellista asemaa koskevinä olisivat muutoin salassa pidettäviä.

Edellä 1 ja 2 momentin perusteella saatuja tietoja ei saa käyttää muuhun kuin siihen tarkoitukseen, johon niitä on pyydetty.

Eduskunnan vastaus EV 188/2020 vp

8 §

Tietojensaanti viranomaiselta ja muulta julkista hallintotehtävää hoitavalta

Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla ja Tullilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada konfliktimineraaliasetuksen ja tämän lain noudattamisen varmistamiseksi välttämättömät tiedot maksutta muulta viranomaiselta tai muulta julkista hallintotehtävää hoitavalta.

Edellä 1 momentissa mainituilla tiedon saantiin oikeutetuilla viranomaisilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa muulle viranomaiselle tai julkista hallintotehtävää hoitavalle taikka Euroopan unionin toimielimelle sellaisia tässä laissa säädettyä tehtävää hoidettaessa saatuja tietoja, jotka ovat välttämättömiä viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle tai Euroopan unionin toimielimelle säädetyn tarkastustehtävän hoitamiseksi tai sen valvomiseksi, että Euroopan unionin lainsäädäntöä on noudatettu.

Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla ja Tullilla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta Verohallinnolta unionin tuojaa tai taloudellista toimijaa koskevat sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä konfliktimineraaliasetuksen ja tämän lain mukaisen valvontatehtävän suorittamiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta ja Tullilta maksutta valvonnassa välttämättömiä tietoja.

Pyydetyn tiedon yhteys käsiteltävään asiaan ja tiedon välttämättömyys on perusteltava tietoa pyydettyäessä.

Edellä 1—4 momentissa mainitut tiedot voidaan luovuttaa myös sähköisesti tai teknisen käytöyhteyden avulla eikä tietoja saa käyttää muuhun kuin siihen tarkoitukseen, johon niitä on pyydetty.

9 §

Unionin tuojien toimittamat tiedot

Unionin tuojien on vuosittain toimitettava Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle konfliktimineraaliasetuksen 7 artiklan 1 ja 3 kohdassa mainitut raportit.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä raportoinnin sisällöstä ja määräajoista.

10 §

Kehotuksen antaminen

Jos tarkastuksissa tai muutoin havaitaan puutteita unionin tuojille asetettujen velvoitteiden noudattamisessa, Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on annettava unionin tuojalle kirjallinen kehoitus puutteiden korjaamiseksi taikka virheellisen menettelyn lopettamiseksi. Kehotuksessa on yksilöitävä säännökset ja niiden noudattamisessa havaitut puutteet. Puutteiden korjaamiselle on asetettava määräaika.

Eduskunnan vastaus EV 188/2020 vp

11 §

Korjausmääräys, kiello ja uhkasakko

Jos asianmukaisen huolellisuuden järjestelmän puutteita ei ole korjattu 10 §:n mukaisen kehoituksen tarkoittamalla tavalla ja määräajassa, Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on määrättävä unionin tuoja korjaamaan puutteet määräajassa. Määräys voidaan antaa vain, jos:

1) unionin tuoja on saattanut markkinoille konfliktimineraaleja ilman asianmukaisen huolellisuuden järjestelmää; tai

2) unionin tuojan asianmukaisen huolellisuuden järjestelmässä on toistuvasti ollut merkittäviä puutteita.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi kieltää unionin tuojaa saattamasta markkinoille sellaisia konfliktimineraaleja, joiden osalta unionin tuoja ei ole noudattanut 1 momentissa tarkoitettua korjausmääräystä. Kiello on annettava määräajaisena ja sen voimassaoloaika voi olla enintään kolme kuukautta. Jos unionin tuoja saattaa konfliktimineraaleja markkinoille kausiluonteisesti, kiellon voimassaoloaika voi kuitenkin olla enintään vuosi. Kiello on viipymättä peruutettava, kun asianmukaisen huolellisuuden järjestelmän puutteet on korjattu Turvallisuus- ja kemikaaliviraston hyväksymällä tavalla.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi asettaa 2 momentissa säädetyn kiellon tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakosta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990). Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tehtävänä on valvoa kiellon noudattamista. Maahantuonnin osalta kiellon noudattamista valvoo kuitenkin Tulli.

12 §

Virka-apu

Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on oikeus saada poliisi-, tulli- ja veroviranomaiselta tarpeellista virka-apua tässä laissa tarkoitettujen valvonta- ja tarkastustehtävien suorittamiseksi.

13 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Eduskunnan vastaus EV 188/2020 vp

Helsingissä 7.12.2020

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri